

Torbjörn Jacobsen í flaggrøðu í Runavík:

Har ið merkini veittra, veittri eisini mítt!

»Í dag hevur eitt fátal av kvinnunum í Føroyum tiltuskað sær rættin til at gera flagg okkara til eitt sekterískt kvinnu-spjaldramerki. Merkið er alramanna ogn og skal í allar ævir verða tað, og eingin eigur rættin at ganga fram um flaggberan – nakrantíð,« segði Torbjörn Jacobsen av Glyvrum í flaggrøðu í Runavík flaggdagin. »Skommuna av at hava drigið Merkið niður á eitt stóði sum til klandrið millum kall og kvinnu eiga bert tær, men henda blóðsyndin er somikið størri, nú tá ið føroyingar í aðra hendað høvdu funnið felagsstev í politiskum álvaramálum.«

Um fáar dagar verða tað gingin hálvthundrað ár síðani ringastu mannvargar nakrantíð vóru so illa trevsaðir og spærdir av troti og sárseyki, at sameindu herarnir umsóðir kundu stika hesar menninar inni, sum staðið høvdu fyrri og skipað henda devulskapin, sum var um at forkoma øllum tí frælsa heiminum. Førarin mundi falla fyrri egnari hond, og aðrir hava sum flóttar, uttan íhald, verið sóktir og heimsóktir av Mossad og øðrum fregnartænastum ring allan heimin. Føroyingum vórðu hesir despotar beiskir, men óbeinleiðis er tað teirra lutur, ígjøgnum ein framprovokeraðan heimsbarga, at vit í dag kunnu hátíðarhalda 55 ára dagin hjá viðurkenda Merkinum.

Hetta er í grundini ein paradoksal støða, at standa og heiðra einum savningarmerki í einum ófrælsum landi. Fyrstu ferð Merkið verður havt á stong í Føroyum, er í árinum 1919, og frá tí degi er tað at rokna sum oddviti í tjóðskapar- & frælsisstríðnum. Og tað er ikki vist, at vit enn tann dag í dag kunnu hildið henda dagin, um vit skuldu biða eftir okkara egnu parlamentarikum og hjálandaharrum. Tað var ligið langt út á kvøldið hin 25. apríl 1940, tá ið hesin herskipavirvaldið læt allan heimin vita, at skip okkara sigldu og framhaldandi fóru at bróta seg um høvini undir føroyska flagginum. Sjófólkið óg vinnan gjørdur verndarvirki um flaggið og bóru tað ígjøgnum stríðsárin og fram til okkara dagar við stórum tapum og miklari sorg, og líka so seigur sum hesin bardagin gjørdist, líka so vælsignað og góðir eru vit við henda vakra dúkin, sum áhaldandi verður fremstur í broddi fylkingar fram ímóti og í frælsinum, ið koma skal.

Mong paradoks í søguni

Søguligu paradoksini ella ósamsvarini eru mong.

Grannar okkara eystan fyrri mistu bæði frælsi og merki, tá ið ófrælsisins tænarar ikki helmaðu í, fyrr enn teir høvdu sviðið alla Finn-mørkina av, og 17. mai í 1940, stutt áðrenn norska ragnarrokið var komið til fulnað, lesur bardagaskald-ið Nordahl Grieg m.a. hetta ørindi upp í seinasta útvarpsendaranum, sum Noregi tá hevði ræði á:

*I dag står flaggstangen
naken,
blandt Eidsvolds grønne
trær,
Men nettop i denne timen
vet vi hva frihet er.*

Yrkjarin læt lív, tá ið hann kom fyrri skotríðurnar undir einum sameindum loftalopi á Berlin í 1943. Á heysti sama árið sum hetta viður-först Noregi, sleit ein skinnart hiðani, seg ímóti rakinum, niðan eftir Hudson ánni, framvið Manhattan og The Statue of Liberty, sum fraklendingurin Bartholdi smíðaði amerikamonnum á sinni. Standmyndin, sum ímyndar frælsi og fólkarræði, heilsaði á fyrsta sinni tjóðarmerkinum av berligu klettinum í Norðurhagi, túndur av fjórðingum eystan fyrri havsbrúnna, har ið føroyskir politikarar ikki samdust um at vinda Merkið í húnar á egnari stong, fyrr enn fleiri ár eftir alt hetta og mániðurstøðan og læran av hesum verða hon, at tað helst ikki verður ígjøgnum partapolitikkin, at tey stóru framtignini í hesum landi fara at spyrjast og henda.

Tá ið tær er latin til láns almennur pallur í stuttum andataki, er neyðugt at grava seg niður ígjøgnum poleraða seremoniarnar og kanna eftir hvussu almenna stóðan er í kreppurakta samfelagnum – sum Merkið umboðar.

Heimastýrislógin skorað seg fasta

Sovjetkommunistiska skipanin syndraðist av ómegd og varð avdúkað sum størsta politiska bluff-

nummarið í hesi øldini. Ongin við síni fullu fimm hevði í dag so mikið sum tonkt tankan, at farið undir at umvælt hesa mannvöndu skipan. Kompromitteraði, politiski kynblendurinn, heimastýrislógin, hevur somuleiðis avdúkað seg sum ónýtiliga og hevur skorað seg so fasta, at har vendist ikki aftur, og hóast tað sita politikarar í báðum ríkjaportum, og gera eina síðstu desperatu roynd at fáa hetta avlagada skrimsl-ið í gongd aftur. Og ímeðan hava danir framt stillisligasta statskvettvið í nýggjari tíð. Teirra høvuðskambar sita á nærum øllum lyklastørvum í landinum og í eygsjón er ræði á allari telduførðini at kalla, á nationala flogfelagnum og nýnormeraði landshövdingun í Tinganesi. Løgtingið letur seg brúka sum fasadu og skinnendemokratiskt spjaldur í hesum grima leiki. Seinasti dropin er vundin úr hesi politisku tvøgu, og tað er fólkid í hesum landinum so smátt farið at skilja.

Nógvar av teimum, ið hildu seg sita við Gamaliels fótur, eru hvoknir, og nú ið á stóð var hetta ikki hin hjálpsami og solidariski al-faðirinn, sum glæmar stóðst av í landsuðri. Men óvart kemur hetta ikki á. Ætlingin var ongantíð, at vit skuldu sita og endurskapa og misrøkja henda norðurlantiska forpostin á nakran hátt. Ætlanin mundi heldur verja, at vit sjálvir, við fullkomari ábyrgd í øllum lutum, skuldu forvalta henda partin av skaparaverkinum – sum okkum varð tillutað.

Nú eru menn aftur farnir undir at rógva

Yvirdramatiseraða dóm-arakanningin er ein ábending, at nú eru menn givnir at skjóta á árarar og eru farnir at rógva, umenn ikki allir við fullari megi. Her er veruliga hend ein national forsoning um politiskupikatræðirnar, sum í stórum máti hevur sett nýtt



perspektiv í politiska lívið. Aðrastaðni fara teir altíð samdir út í stríðsmálum ímillum lond, og umsóðir og á fyrsta sinni læt hetta seg eisini gera her hjá okkum, ikki minst okkara samríkjamonnum fyrri at takka. Hetta boðar frá góðum og hvínni frá danska figgarheiminum og politiska livinum fara sum romantiskar serenadur ígjøgnum skallan, og tú ógvast sum cupussid á eitrukkoppunum, ið sprekla í sjálvsþunna netinum – ætlað øðrum Robert McNamara situr yvir í Bandaríkjunum og grætur og iðrar seg um napalmon-ið, hann á sinni læt regna niður yvir vietnamsiska fólkid og sum umbering sendu amerikanarar nú um dagarnar eina vælgerandi loftbrúgv við heilivági til Ho-Chi-Minh-býin og Hanoi. Hóast sorgarleikarnar og vanlukkurnar – eitt veldugt format.

Men tað finnst ikki her um leiðir, har koloniharrarnir átækir Garmi, strúka um stræti og tón í eini seinastu roynd at stuðla okkum í at drekka av okkara egna blóði.

Málið, mentanin og Merkið eru súlurnar

Nú er ikki at boygna og ketan er sum kunnugt ikki sterkari enn hilt veikasta liðið. Latið ikki sálina verða til fals og standið stinnir ímóti politiska mutrinum, ið man fara at vísa seg. Havi Robespierre til áminningar og Gøtu-Trónd til fyrri-

myndar. Hin fyrra eyknevndu teir »LIncorruptible« – hann, ið ikki letur seg mutra, og hin seinni veðsetti ikki liv og ræði sitt fyrri gullkrossin frá Hákuvi Jalli.

Tað hevur ongantíð verið græidari enn tað sama, nú alt soraðist oman av skútuni, at dyggastu súlurnar undir samfelagnum eru málið, mentanin & Merkið. Tað ræður um at halda hesar pelarnar í góðum standi, annars bera vit ikki boðini. Alt annað byggir á hetta fundamentið, og mangar mundi østast, tá ið teir skóru í jättanina til einasta lærða háskúlan í landinum, – og hendi hetta aðrastaðni, sat ráðharrin í menta- & kenslumálum í ógvuliga ótryggum sessi. Tað frættist um dagarnar, at so at siga allir oddmenninir í fronsku figgar- & iðnaðarsamtökum eru klaktir á úrvalsskúlanum ENA, og vit vita at úrslitini hava verið góð. Sleppa vit ikki burtur úr skúlapolitiska traumainum, har dølurinn er so upphevdur, at tað er hann, ið leggur stóðið fyrri allari upplæring, verður ikki bót á bórðið, hvørki so ella so.

Vinnulívið er hjartaslátturin

Eru mentanin og málið mergurin, so er vinnulívið hjartaslátturin í einum sjálvsstøðugum og dynamiskum samfelag. Og her liggur alt í skeljum, av tí einföldu orsök, at fyrirteytnar fyrri ósubsidiaraðum vinnuframtökum eru ikki til.

Sjálvt partar av professoralu Danmørkini víðurkenna og staðfesta nú, at uppumpaði búskapurin hevur havt óyðileggjandi ávirkan á vinnunum kappingarføri. Krónusyndromið fakfelaganna, har politikararnir hvørja ferð hálaðu gott & væl vøksturin innaltur, hevur verið ein vanlagna, tí úrslitið hjá bæði vinnu og løntakara er verri enn nakrantíð! Roynt varð í eitt áramál at kompensera fyrri ov høga kostnaðarstøðinum á landi, við at spræna ein vaksandi stuðul inn í ringrásina – ígjøgnum skipaflotan. Hetta royndi sjálvalandi sum tá ið tú bitur teg sjálfan í halan. Kostnaðarstøðið gjørdist tver ferðir so stórt sum í onkrum av grannalondum okkara – sum kappast verður við. Nú hevði tú kanska roknað við, at menn fóru at taka seg sjálvar í álvara. Men, álvaratos, í seinastu viku fingur vit, umvegis Sandoyarnevndina, boðini um ta fantastisku nýskapana í vinnumálum, ið biðað hevur verið eftir. Privat-kommunisman frá áttatiárunum hevur fingið sína renæssansu og vinnuligi kolossurin á larvafótum hevur umsiður grivið seg innaftur í landskassan – og ringrásin er endurskipað.

Prógvaðu sína ónyttu

Í hesum tragikomiska verkfallinum, har ið stórir partar av almennu pottaplantunum prógvaðu sína ónyttu, kom eg at hugsa um